

STARP MĀKSLINIEKIEM UN KOLEKCIONĀRIEM

Galerijas *Art Promotion02* (Vācija) vadītāja Anna Sausverde-Ellger var būt gandarīta, jo divu gadu darbs nesēn vainagojies izciliem panākumiem – pieci gleznotāja Kaspara Zariņa un divi Rituma Ivanova darbi tagad atrodas vienā no pasaules lielākajām privātkolekcijām – Reinholda Vūrta (*Rheinhold Würth*) mākslas krājumā. Tā ir izcili augsta atzinība mūsdienu Latvijas glezniecībai. „Iespējas

bija atkarīgas no kontaktiem,” bilst kādreizējā rīdziniece Anna Sausverde-Ellger, „tādi ir spēles noteikumi kā Vācijā, tā citviet pasaulē.”

Kolekcijā, kas pieder 1935. gadā dzimušajam vācu rūpniekam Reinholdam Vūrtam (*Rheinhold Würth*), ir aptuveni 12 000 mākslas darbu. Prestižais biznesa žurnāls *Forbes* viņu ir iekļāvis 100 pasaules veiksmīgāko uzņēmēju sarakstā, bet viņa kapitāls tiek vērtēts 5 miljardu eiro apmērā.

Rūpnieka aizraušānās ar mākslas darbu kolekcionēšanu sākusies pagājušā gadsimta 60. gados, no 90. gadu sākuma tie ir publiski pieejami 13 privātajos muzejos, kas atrodas Vācijā un citās Eiropas valstīs, kur darbojas *Würth* grupas ražotnes. Apmeklētajiem tiek dota iespēja iedziļināties sešu gadsimtu mākslas darbos, sākot ar Lūkasa Kranaha (*Lucas Cranach d. Ä.*) un Holbeina (*Holbein d. Ä.*) šedevriem, taču lielrūpnieka sirds un mīlestība pieder 20. gadsimta mākslai. R. Vūrta muzejos ir visu klasiskā modernisma virzienu izcilāko gleznotāju, kā arī mūsdienu slavenību darbi. Šobrīd galvenajā kolekcionāra mākslas telpā, pilsētiņā netālu no Štutgartes, *Schwäbisch Hall* (*Kunsthalle Würth, Schwäbisch Hall*) vēl apskatāma Deivida Hoknija (*David Hockney*) izstāde, pēc tās būs Maksa Ernsta (*Max Ernst*), bet vēlāk – Tonija Ungerera (*Toni Ungerer*) darbu izstādes.

R. Vūrta kuratori viņa 13 muzejos izstāda mākslu tikai no rūpnieka paša kolekcijas. Tāpat notiek ne tikai spraiģa informācijas apmaiņa ar citiem pasaules muzejiem, bet arī savstarpēja izstāžu apmaiņa. Tieši šādā kontekstā skatāms Annas Sausverdes-Ellger īpašais panākums Rietumu mākslas tirgū. Latvijas mākslinieku vārdi iekļūs gan pasaulslavenās kolekcijās, gan prestižajos R. Vūrta izstāžu katalo-

gos, kam ir nopietna pozīcija mākslas tirgū. Tā ir daļa no procesa, kas palīdz veidot mākslinieka vārda starptautisko skanējumu. Gleznotāju Kaspara Zariņa un Rituma Ivanova darbus plašāka publika pirmo reizi redzēs kādā no R. Vūrta jaunieguvumu izstādēm.

Ar privātkolekcionāru *toni* rēķinās gan kritiķi, gan pircēji, tas neizbēgami iespaido mākslas tirgus konjunktūru.

„Šis ir pirmais šāda mēroga notikums, un tādi, protams, nenotiek bieži. Uzsākot sarunas ar Vūrta muzejiem, biju sagatavojusi materiālus par visiem latviešu māksliniekiem, ar kuriem strādāju. Kuratori izvēlējās Zariņu un Ivanovu. Pārsvārā Vūrta kungs darbus izvēlas pats,” piebilst Anna.

Viņas galeristes darbība saistīta ar Latvijas mākslinieku darbiem. 80. gadu beigās viņai bija izdevība būt vienai no tiem, kas, izmantojot pirmās oficiālās iespējas, ar Latvijas mākslu devās ārpus Latvijas. „Kopš 1992. gada dzīvoju Vācijā – tā iegrozījās mana privātā dzīve – tur ar laiku izveidoju un reģistrēju galeriju *ArtPromotion02*, kas darbojas arī Vācijas galeriju apvienībā. Līdzās izstādēm galerijā īstenoju plašākus projektus. Notikumus, kas saistīti ar Latvijas kultūras reprezentāciju un nāk no Rīgas, reizēm papildīnu ar izstādēm, piedalos mākslas gadatirgos Vācijā, Šveicē un Austrijā. Ir projekti lielpilsētās – pašreiz rit sarunas par iespējamiem projektiem Mīnhenē un Darmštātē. Padomā ir arī viena no Reinas pilīm. Iespējas ir ļoti dažādas – tā izpaužas brīvais tirgus,” stāsta A. Sausverde-Ellger.

Atšķirībā no Latvijas Rietumeiropā mākslas tirgus ir milzīgs un ļoti aktīvs. Anna stāsta, ka informācijas plūdi ir

K. Zariņš. Svētais vakarēdiens

neiedomājami, jāseko gan tendencēm, gan modei mākslā, jābrauc uz gadatirgiem, jāapmeklē izstādes. Ja izstādīts kas interesants, viņa sēžas mašīnā un brauc skatīties. Rietumeiropa ir maza, pēc 4 stundām no viņas dzīvesvietas Vācijas dienvidrietumos var sasniegt Parīzi vai Amsterdamu.

Galeristam ne tikai nav noteiktu darba stundu, galerists ir arī diezgan vientuļš savā darbā. „Es vairāk strādāju ar privātkolekcionāriem, šis process prasa laiku, līdz *pareizais darbs satiek pareizo cilvēku*. Taču galerija ir mana pamatnodarbe, lai arī nav no vieglajām – īpaši šobrīd, kad saplacis arī mākslas *burbulis*,” atzīst A. Sausverde-Ellger un atstāsta, ka nesens satiktais beļģu mākslinieks Luks Tīmans (*Luc Tuymans*) sacījis – tagad atkal būs iespēja no jauna pārvērtēt paliekošas mākslas vērtības.

Vai ar galerista darbu var arī ko nopelnīt? Tādi darījumi kā ar R. Vūrtu (kura finansiālo apjomu galeriste neatklāj) taču nenotiek katru dienu. „Darbs ar panākumiem mijas spirālveidīgi,” atbild Anna. „Kaut kas jau notiek visu laiku, un mākslas darbus pērk, tas arī Latvijas māksliniekiem nav mazsvarīgi. Pie ieguldījumiem savukārt var pierēķināt arī kontaktu uzturēšanu ar ievērojamākajiem vācu mākslas kritiķiem. Iepazīstot ar Latvijas mākslu, man vissvarīgākais ir parādīt latviešu mākslinieku līdzdarbošanos dažādos pagājušā gadsimta sākuma avangarda virzienos, līdz ar to piederību Eiropas mākslas *skatuvei*. Parādīt, uz ko balstās mūsu glezniecības skola un tradīcijas. Rādīt mūsu mākslu nevis kā eksotisku, kā vienas dienas priekšnesumu kultūras notikumu pārsātinātajā Eiropā, bet kā vēl vienu tās šķautni,

kas 60 gadus bijusi šķirta no pārējās skatuves un tagad uz tās atgriežas.”

Vaicāta par Eiropas vai pasaules mākslas tirgu skaitļu valodā, A. Sausverde-Ellger norāda, ka sarunas temats jāprecizē. Piemēram, neatņemama mākslas tirgus sastāvdaļa ir izsoles gan slavenos izsoļu namos, gan internetā. 2006. gadā mākslas izsoļu apgrozījums pasaulē bijis 3,47 miljardi eiro. Rēķinot vidēji, apmēram 80% izsolēs iegūto mākslas darbu cena bijusi mazāk nekā 8250 eiro par vienu darbu. Eiropas mākslas tirgi jau vairākus gadus turpina samazināties. Kā svarīgākās darbības formas joprojām ir izsoles un mākslas darbu gadatirgi – piemēram, Vācijā tie veido 80% no visas mākslas tirdzniecības. Vācijas galerijas arī ir spiestas pastiprināt savu darbību starptautiski, ja nevēlas, lai pašmāju māksliniekus savā ziņā pārņem citu valstu galeristi.

Ir arī citas tendences. Jauni gadatirgi izkonkurē vecos, kolekcionāri kļuvuši mobilāki. Agrāk Ķelnei un Bāzelei vāciski runājošajās valstīs piederējis mākslas tirgus monopols, bet šobrīd abas pilsētas šo pozīciju ir zaudējušas. Lielākais apgrozījums Eiropā ir mākslas tirgum Lielbritānijā. Tas jāskata vispārējās ekonomiskās situācijas kontekstā.

„Turīgi cilvēki vienmēr kolekcionēs un aizrausies ar mākslu, tā ir prestiža nodarbe un ieguldījums. Māksla ir luksuss, un tirgus mehānismi ļauj skaidrāk definēt tās vērtību. Lai arī dažkārt vien uz brīdi...” viņa piebilst. **Ks**